

PONURZENIE (70) *sb n*

ponurzenie (68), **ponorzenie** *Calep* (2).

Teksty nie oznaczają ó; e z tekstu oznaczającego é niekonsekwentnie; pierwsze o prawdopodobnie jasne (tak w po-).

sg N ponurzenie (11); *-é* (1), *-(e)* (10). *♦ G ponurzenia* (20). *♦ A ponurzeni(e)* (11). *♦ I ponurzeniem* (5), *ponurzeni(e)m* (1) *CzechRozm*. *♦ L ponurzeniu* (22).

Sł stp brak, Cn s.v. ponurzenie, Linde brak.

1. *Pogrążenie, umieszczenie w wodzie; baptismus PolAnt; mersio Cn* (10) : *Immersabilis* – Trudni doponorzenia, ktori ponorzoni biczniemoze. *Calep* 508a.

W przeciwstawieniu: »pokropienie ... ponurzenie« (1): Był też łpor około ceremoniy chrztu/ y okázuie fię/ iż nie pokropienie tylko/ ktorego dziś wżywáią: ále ponurzenie bywáło. *NiemObr* 149.

Przen (5) :

Wyrażenia: »ponurzenie duchowne« (1): Z kąd fie wielka śmiałość pokázuie/ y hárde łobie tych rzeczy duchownych przywłázczańie/ choć ich rzeczą nie máią w łobie ci/ co fie duchem chlúbiją: á to dla iákiegoś duchownego/ zmyłonego (nie onego prawdziwego) ponurzenia/ y ciáłá Chrístułowego pożywánia *CzechRozm* 267v. [*Cf też 2. »ponurzenie wodne« CzechRozm* 266v, 267v.]

»w krwawej kąpieli ponurzenie« (1): Smyłłu [*w Jezusie*] nie było/ ktoryby męki łwey nie miał. Widzenie wćierpiáło w płáczu: [...] Dotknienie w boleści nieznośney y niezmiernym kátowánium/ y ciáłá wżysłtkiego w siedmiorákiey krwáwey kąpieli/ dla siedmiorgá krwi iego świętey rozłania/ ponurzeniu. *LatHar* 679.

bibl. »ponurzenie w śmierć« (3): Pogrzebieniłmy przeto pólpołu znim przez ponurzenie w śmierć [*per baptismum in mortem*]/ áby iáko Chrístus włtał zmartwych przez łławę oycá/ ták y my wnowości żywotá chodzilibychmy. *BudNT Rom* 6/4; *CzechRozm* 77; *CzechEp* 339.

a. *Wyraz używany przy komentowaniu różnic między katolickim i antytrynitarским przekładem Nowego Testamentu* (3) : Tegoć też fortelu wżywáią [*hereticy*]/ przekłádáiąc [...] miáłto krztu ponurzenie/ gdzie łtoi βαπτισμος. *WujNT* 217, 11, 735; [*CzechNT* +3v, +4].

2. *Chrzest przez zanurzenie w wodzie (w terminologii anabaptystów); baptismus Calep* (60) : powiedzże mi też co o Ponurzeniu rozumieć mám [!]/ ktore z zwyczáiu łtárego Krztem názywano? *CzechRozm* 256v; Dowiodłes iuż tego/ iż fie przed ponurzeniem trzebá káiąć grzechow y ony wyznáwác *CzechRozm* 257v; ponurzenie máłym dźiatkom nie náleży/ ktore grzechu nie znáią *CzechRozm* 258, Av, 40, 108v, 256, 256v (45); A tákowi [*kający się grzechów swoich*] dopiero ponurzenia/ iáko zwierzchniey pieczęci żádác/ y do niego przyłtěpowác máią. *NiemObr* 146; Ilídoros Híłpalenłis, o Grzegorzú Wielkim píłze/ ktory fię oto fráłował/ iż ponurzenia zániechano: y rołkazał ponurżác ábo raz/ ábo trzykroć. *NiemObr* 149, 145, 146, 149 [2 r.]; *Baptismus* – Krzełt, ponorzenie, omiczię. *Calep* 123b.

W połączeniu szeregowym (1): Więcbý onych [*bez obrzezki*] Chrístus Pánem był z łámeý wiáry y ponurzenia: A tych [*obrzezanych*] zás y z wiáry y z ponurzenia y z obrzełki. *CzechRozm* 78.

W charakterystycznych połączeniach: ponurzenie prawdziwe (4); *ponurzenie [komu] náleży* (4); *ponurzenie uprzedzac* (2), *zalecac*, *ponurzenia żádác*; *przystępowác do ponurzenia*; *o ponurzeniu nauka*.

Wyrażenia: »ponurzenie pokajania« [*na co*] (1): Y był Ian ná pułzczy nurzáiąc y opowiadáiąc ponurzenie pokáíiania [*et praedicans baptismum poenitentiae Vulg Mar 1/4*]/ ná odpufzczenie grzechow. *CzechRozm* 257v.

»święte ponurzenie« [*szyk zmienny*] (2): przez one trzy miárki rozumie trzy narody/ [...]. To ieft/ wŹytkie narody źiemŹkie/ ktore przez ś. ponurzenie/ w iedność wiáry miały być zgromáďzone *CzechEp* 201, 56; [Marcin też Czechowic [...] na Kujawy sie przeprowadził, za którego staraniem zbór kujawski rychło ku otrzymaniu świętego Ponurzenia przyszedł. *BudDzieciokrzceń* 108, 102, 108].

»ponurzenie wodne« (2): [św. Piotr mówi:] Což ieft ná przekáźie/ áby ci niemieli być wodą ponurzeni/ poniewáź duchá wźięli iáko y my [*Act 10/47*]? Tu zász ácz ponurzenie duchowne vprzedziło/ wŹákże y wodnym niepogárdzono. *CzechRozm* 267v, 266v.

Szereg: »wiara i ponurzenie« (3): To niemáľz żadney nádźieie zbáwienia dźiatek máľych/ ktore bes wiáry y ponurzenia w dźiecińŹwie pomieráią? *CzechRozm* 258v, 78; *CzechEp* 56. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Synonimy: 1. pogrąźenie; 2. krzest.

Cf **PONURZYĆ**

MC